

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-02-18

SBN 2025-04-25

Diarienummer SBF-2025-00138

Handläggare

Andrea Utbult

Telefon: 031-368 18 58

E-post: andrea.utbult@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på motion om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Motionen om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem avstyrks.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontoret som yttrande över motionen.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden ska senast den 9 maj besvara motionen av Axel Darvik (L), Ann Catrine Fogelgren (L) och Eva Flyborg (L) om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem.

Enligt motionen bör staden inrätta en beredning under kommunstyrelsen med extern kompetens för att planera för ett framtida kollektivtrafiksystem i Göteborg.

Det finns redan idag grundläggande överenskommelser, etablerade forum och upparbetade arbetssätt för samverkan inom det sammanhängande storstadsområdet, i och runt Göteborg, utifrån strategiska kollektivtrafikfrågor. Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att strategisk stadsplanering och kollektivtrafikplanering även fortsatt samordnas av stadsbyggnadsnämnden och att redan befintliga forum hanterar framtidens kollektivtrafiksystem i Göteborg.

Motionen om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem bör därför avstyrkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En beredning under kommunstyrelsen skulle påverka organisationerna på stadsbyggnadsförvaltningen och stadsledningskontoret och eventuellt kunna medföra ökande personella kostnader. Det finns en risk att det uppstår otydligheter i ansvar vid stadsplaneringen vilket kan orsaka ökande kostnader i olika projekt.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilagor

1. Motion om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden ska senast den 9 maj besvara motionen av Axel Darvik (L), Ann Catrine Fogelgren (L) och Eva Flyborg (L) om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem.

Beskrivning av ärendet

Enligt motionen bör staden inrätta en beredning under kommunstyrelsen med extern kompetens för att planera för ett framtida kollektivtrafiksystem i Göteborg. Beredningen ska bland annat ges i uppdrag att ta fram förslag på hur ett planskilt kollektivtrafiksystem kan utformas, med hänsyn till stadens unika geografi, befintliga kollektivtrafiknätverk och framtida behov. Beredningen ska även studerar erfarenheter och lärdomar från andra nordiska och europeiska städer med liknande förutsättningar som har utvecklat moderna planskilda system för att undvika potentiella fallgropar.

Bakgrunden till behovet av denna bredning, är enligt författarna till motionen, att den göteborgska arbetsmarknadsregionen idag har nästan 1,5 miljoner invånare och den fortsätter att växa. För att möta den växande befolkningens transportbehov och de ökade kraven på effektiv kollektivtrafik behöver Göteborg tänka långsiktigt och strategiskt. En avgörande fråga är hur stadens kollektivtrafiksystem ska fortsätta att fungera effektivt utan att en allvarlig trafikinfarkt uppstår, särskilt i centrum. Enligt författarna finns det en tydlig anledning att i samband med flera stora förväntade och pågående infrastruktur och stadsutvecklingsprojekt överväga lösningar för den framtida spårtrafiken genom centrala Göteborg. Författarna menar även att genom samordning av dessa arbeten kan staden minska framtida störningar och säkerställa att stadens centrala trafiksystem utvecklas på ett integrerat och effektivt sätt.

Vid ett inrättande av en beredning i enlighet med motionen föreslås även konkreta uppdrag kring att ta fram hur ett planskilt kollektivtrafiksystem kan utformas samt studera erfarenheter och lärdomar från andra städer som har utvecklat planskilda system. Motionärerna föreslår även att ge kommunstyrelsen i uppdrag att lämna förslag på finansiering av utredningsarbetet.

Ansvarsfördelning

I samband med den nya nämndorganisationen inom sammanhållen stadsutveckling som trädde i kraft i januari 2022 fick stadsbyggnadsnämnden nytt reglemente. I reglementet står att nämnden har ansvar för att driva och samordna den fysiska planeringen för Göteborg samt att nämnden har i uppdrag att samordna och ansvara för den samlade strategiska stadsplaneringen. Nämnden ska utifrån kommunfullmäktiges beslut om den strategiska stadsplaneringen också ansvara för lokalisering och utformning av exempelvis bebyggelse och infrastruktur.

Även stadsmiljönämnden fick nytt reglemente där det framgår att nämnden ansvarar för att förvalta kommunens ban- och väganläggningar, är banhållare för spårvägsnätet och är stadens anläggningsägare i förhållande till den regionala kollektivtrafikhuvudmannen. Stadsmiljönämnden ska även förvalta de kollektiva trafikanordningarna.

Västra Götalandsregionen (VGR) ansvarar för kollektivtrafiken i Västra Götaland och äger Västtrafik AB, som planerar och upphandlar kollektivtrafiken. Resorna görs med bussar, spårvagnar, tåg och båtar. VGR, genom Västtrafik AB bekostar drift, underhåll och reinvestering via banavgift för spårväg samt fordon och kostnader för dess trafikering.

Samverkansavtal och befintliga forum

För att strategiskt och utifrån ett helhetsperspektiv arbeta med infrastruktur och kollektivtrafikfrågor krävs involvering av flera olika myndigheter; nationella, regionala och kommunala. För att bygga komplexa trafiksystemlösningar krävs bred och djup kunskap och kompetens inom ett flertal områden.

Eftersom trafiksystem påverkar olika geografier och myndigheter är det viktigt att strategiska frågor kopplat till infrastruktur och kollektivtrafik sker i bred dialog mellan berörda parter. För det sammanhängande storstadsområdet, i och runt Göteborg, sker därför dialog och olika typer av utredning i nära samverkan mellan Göteborgs Stad, VGR, Mölndals stad, Partille kommun och Trafikverket. För det sammanhängande storstadsområdet finns sedan 2012 även ett särskilt avtal *Samverkansavtal för Stadstrafiken i Göteborg, Mölndal och Partille* (GMP) för att reglera hur samverkan ska ske mellan berörda kommuner och VGR. Avtalet är en konsekvens av den skatteväxling där de berörda kommunerna lämnade över ägandet av Västtrafik AB till VGR.

I samband med, och som en konsekvens av samverkansavtalet, instiftades flera olika forum. Forum med olika representation och kunskap för att ge förutsättningar för så väl strategiska som operativa lösningar kopplat till kollektivtrafikfrågor. Bland annat bildades *Stadstrafikforum GMP*, där VGR är sammankallande och står för ordförandeskapet. Stadstrafikforumet är ett politiskt forum där Göteborgs Stads representanter utses av kommunstyrelsen. Till Stadstrafikforum GMP finns en beredningsgrupp med chefer från Göteborgs Stad, VGR, Mölndals Stad, Partille kommun samt Trafikverket. I beredningsgruppen representeras Göteborgs Stad av stadsbyggnads- och stadsmiljöförvaltningen samt stadsledningskontoret. VGR representeras av Västtrafik AB. Det finns även en samordningsgrupp med ytterligare tjänstepersoner inom flertalet olika yrkesroller från respektive organisation.

Omvärldsanalys och framtida planering

Behovet av utbyggnad av kollektivtrafik hänger samman med i vilken takt stadsutveckling sker i de berörda kommunerna. Det är därför viktigt att kollektivtrafikfrågor hanteras sammanhållet och utifrån gemensamma utgångspunkter och kunskaps- och analysunderlag.

Att genomföra omvärldsbevakning är ett strukturerat sätt för organisationer att hämta in och analysera information från sin omvärld för att kunna fatta välgrundade och strategiska beslut. I dags sker omvärldsbevakning på flera olika sätt och är en naturlig del av det strategiska arbetet med kollektivtrafikfrågor i Göteborg Stad. I infrastruktur- och kollektivtrafikutredningar genomförs omvärldsbevakning av liknande projekt/problembilder runtom i världen. Genom exempelvis samverkan med externa aktörer och deltagande i nätverk, konferenser och studieresor ökas kunskapen inom de berörda organisationerna. Dessa insatser ger breda kunskaps- och analysunderlag som strukturerat omhändertas i planeringsarbetet.

I samverkansavtalet GMP regleras att fyraåriga handlingsplaner ska tas fram. Handlingsplanerna ska säkerställa att de berörda kommuners stadsplanering, infrastrukturplanering och kollektivtrafikens utveckling går hand i hand genom exempelvis gemensamma målsättningar, prioritering av utredningar samt finansieringsansvar för insatser. I arbetet med handlingsplanerna är dessa kunskaps- och analysunderlag en förutsättning för rätt åtgärder. Respektive parts fullmäktige beslutar om handlingsplanerna.

Handlingsplanerna tar utgångspunkt i Målbild Koll2035¹. Målbild Koll 2035 var ett omfattande och flerårigt gemensamt arbete mellan de berörda myndigheterna och framtagandet skedde på uppdrag av Stadstrafikforum GMP. Utgångspunkten var berörda kommuners översiktsplaner och utbyggnadsplanering vilka byggde på kraftigt ökad befolkning och fler arbetstillfällen inom storstadsregionen. Analyser, utredningar och dialog med medborgare med mera genomfördes och landade ner i måldokument med trafikkoncept, systemlösningar och infrastrukturåtgärder. Utifrån att processer för statsutveckling och infrastrukturprojekt tar lång tid att realisera är år 2035 inte långt bort. Det finns redan nu tankar på en fortsättning efter Målbild Koll2035 med en mer konkretiserad längre utblick. Detta finns med i förslag till ny handlingsplan 2025-2028 som ska hanteras av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige under våren 2025.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Stadsbyggnadsförvaltningen anser att frågan om att skapa förutsättningar för hållbart resande är en viktig fråga att arbeta med så väl inom staden som regionalt och nationellt.

Ett trafiksystem är en komplex sammansättning av flera olika trafiklösningar. Förvaltningen ser en utmaning om några delar bryts ut och hanteras separat. Kollektivtrafiknätet är en del av en helhet och behöver hänga ihop sömlöst med övrigt trafiksystem. Om detta bryts ut uppstår frågor om ansvarsförhållanden.

Förvaltningen vill poängtera vikten av att den strategiska stadsplaneringen och kollektivtrafikplaneringen behöver gå i takt. Utifrån stadsbyggnadsnämndens ansvar att samordna och ansvara för den samlade strategiska stadsplaneringen i Göteborgs Stad, där infrastruktur och kollektivtrafik ingår, leder stadsbyggnadsförvaltningen redan detta arbete. Bland annat innebär detta att hålla ihop stadens arbete med Målbild Koll2035. Om stadsbyggnadsnämnden fortsatt inte ska ha detta samordningsansvar utan att detta ska hanteras av beredningsfunktion för att planera för ett framtida kollektivtrafiksystem i Göteborg under kommunstyrelsen finns det behov av att se över stadsbyggnadsnämndens reglemente.

Det finns redan idag grundläggande överenskommelser, etablerade forum och upparbetade arbetssätt för samverkan inom det sammanhängande storstadsområdet, i och runt Göteborg, utifrån strategiska kollektivtrafikfrågor. Arbetet inom berörda myndigheter; Göteborgs Stad, VGR, Mölndals stad, Partille kommun och Trafikverket sker dessutom genom gemensamt framtagna handlingsplaner. Handlingsplaner vars åtgärder bygger på gemensamma kunskaps- och analysunderlag och vilka beslutas av respektive fullmäktige. Förvaltningen bedömer inte att en ny beredning med extern kompetens skulle leda till att ett framtida kollektivtrafiksystem i Göteborg planeras på ett

¹ Kommunfullmäktige 2018-03-22 § 34 1065/17, Antagande av Målbild Koll2035 – Kollektivtrafikprogram för stomnätet i Göteborg, Mölndal och Partille

bättre sätt. Förvaltningen bedömer att de forum som redan finns etablerade innehåller den kompetens som krävs för att ta fram nödvändiga strategiska beslutsunderlag.

För närvarande pågår flera olika aktiviteter och utredningar inom det sammanhängande storstadsområdet där finansieringsfrågan är en av de stora utmaningarna. Att styra om den strategiska planeringen för att bygga upp en ny organisation kan få negativa konsekvenser. Det finns alltid en risk att nya etableringar och arbetssätt hämmar redan pågående arbeten och kommande åtgärder på kort och lång sikt.

VGR som kollektivtrafikmyndighet med Västtrafik AB har ett övergripande ansvar för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling. Det är av stor vikt att stadsplanering och kollektivtrafikplanering går i takt men förvaltningen vill poängtera att det är angeläget att Göteborg Stad inte tar över VGRs ansvar som kollektivtrafikmyndighet. I det fall det blir aktuellt att utreda storskaliga spårlösningar för framtiden krävs det reflektion över var ansvaret för frågorna ligger i dagsläget så att Göteborg Stad inte ensidigt tar på sig ett större ansvar än stadens nämnder har utifrån sina reglementen.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att strategisk stadsplanering och kollektivtrafikplanering även fortsatt samordnas av stadsbyggnadsnämnden och att redan befintliga forum hanterar framtidens kollektivtrafiksystem i Göteborg.

Motionen om att inrätta en beredning för planeringen av ett framtida kollektivtrafiksystem bör därför avstyrkas. Mot bakgrund av detta ställningstagande avstyrks även övriga förslag om konkreta uppdrag och uppdrag kring finansiering i motionen.

Henrik Kant

Tomas Carlsson

Stadsbyggnadsdirektör

Avdelningschef Utveckling och styrning